

Rekruttering til læreryrket i et historisk perspektiv

Torberg Falch

Institutt for samfunnsøkonomi, NTNU

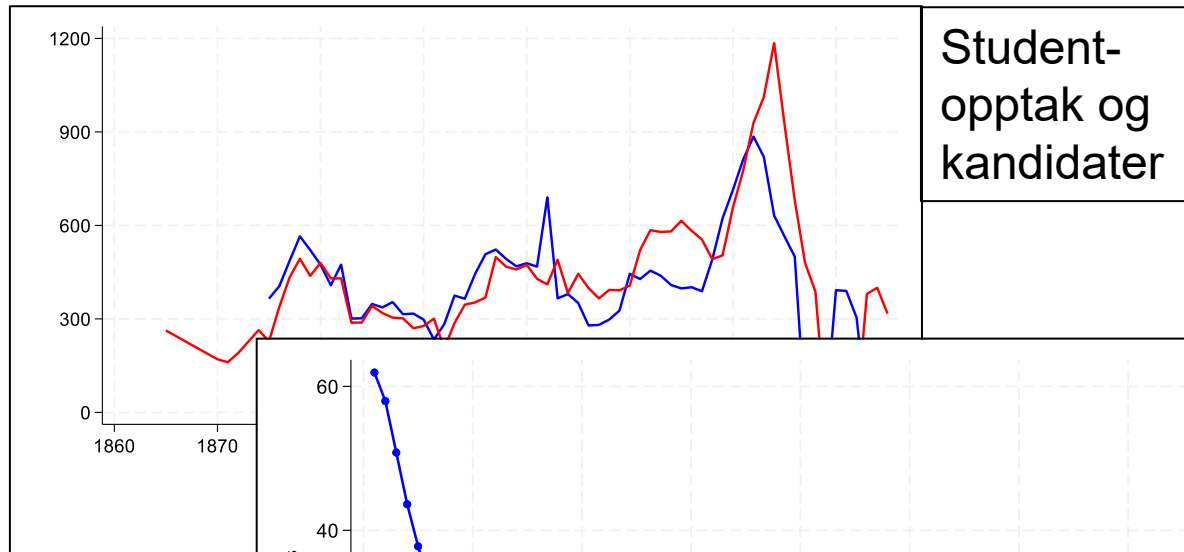
Forskningsseminar om å rekruttere og å beholde lærere, Bergen,
27.05.2026

Kvantitativ utvikling i det lange perspektivet – grunnskolelærerutdanning kombinert med lærermangel

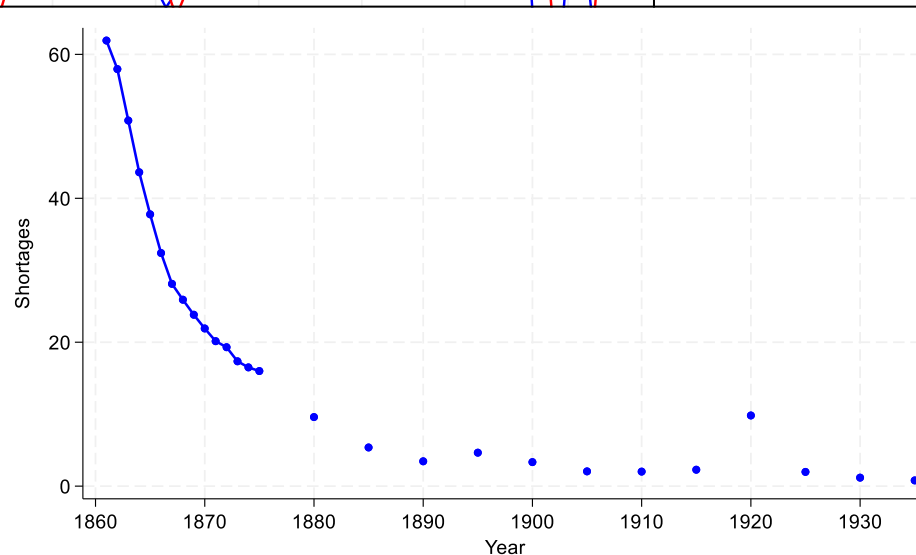
- Torberg Falch and Bjarne Strøm: [Teacher labour markets during 160 years of education expansion: A new data set 1861-2025 for Norway.](#) *History of Education*, vol. 55, 2026, s. 149-181
- Torberg Falch and Bjarne Strøm: [Lærermangel og lærerutdanning de siste 50 år og prediksjoner fram mot 2035.](#) *Søkelys på arbeidslivet*, vol. 42, 2025, s. 1-18.

Før andre verdenskrig

- Ustabilitet i mellomkrigstiden
 - Først mange kandidater
 - Deretter stopp i alt opptak på lærerskolene
- Synes forårsaket med variasjon i lærermangel

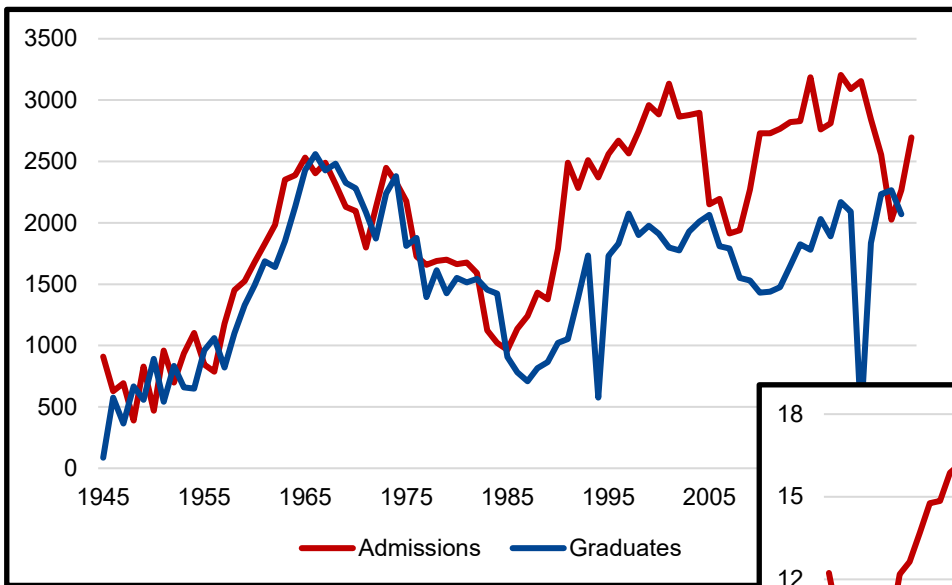

Registrert lærermangel i herredene, prosent

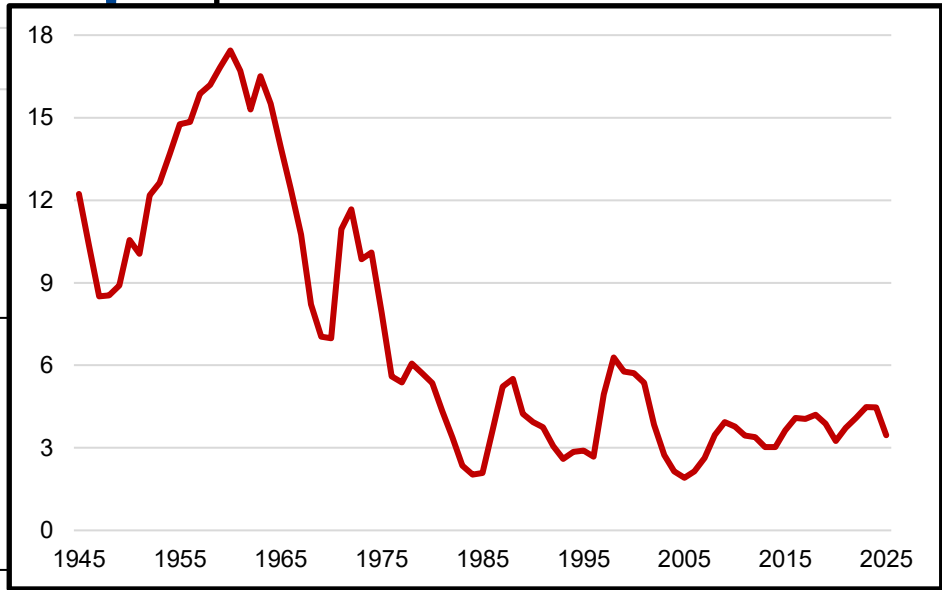
Etter krigen

- Stor vekst i etterspørsel etter lærere 1950-1975
 - Babyboom etter krigen
 - Innføring av 9-årig grunnskole
 - Lengre skoleuker, økning lærertetthet
- Stor økning lærerutdanning, men forsinket
 - Opprettelse av nye lærerskoler i de store byene på 1950-tallet
 - Kraftig fall opptak/kandidater 1975-1985
 - Frafall i lærerutdanning starter på 1980-tallet
 - Sammenfaller delvis med utvikling lærermangel

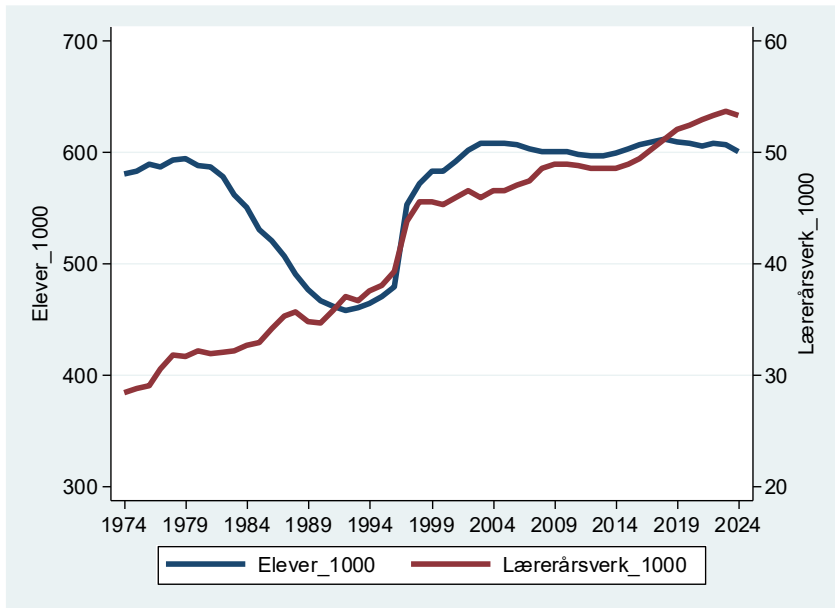
Student-
opptak og
kandidater

Registrert
lærer-
mangel,
prosent

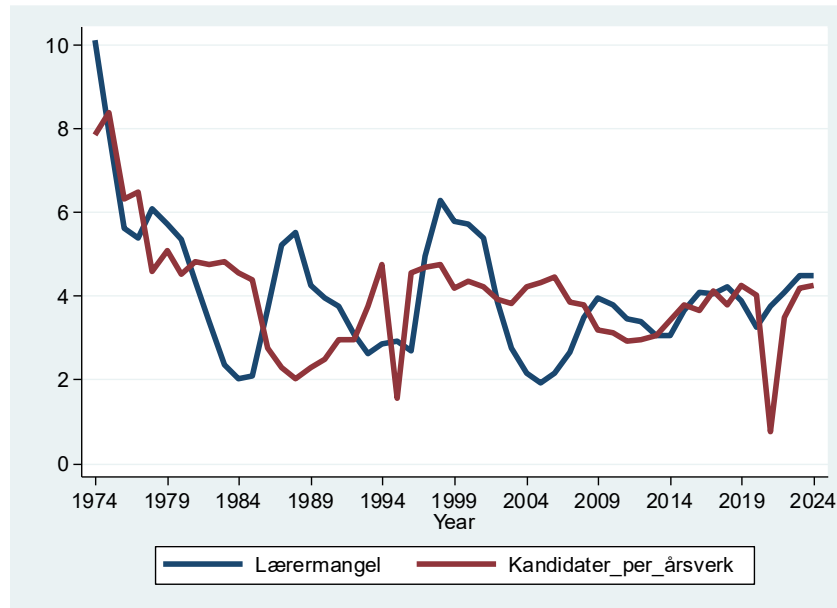

Etter 9-års reformen

Antall elever og lærerårsverk, målt i 1000

Lærermangel (%) og kandidater (andel)

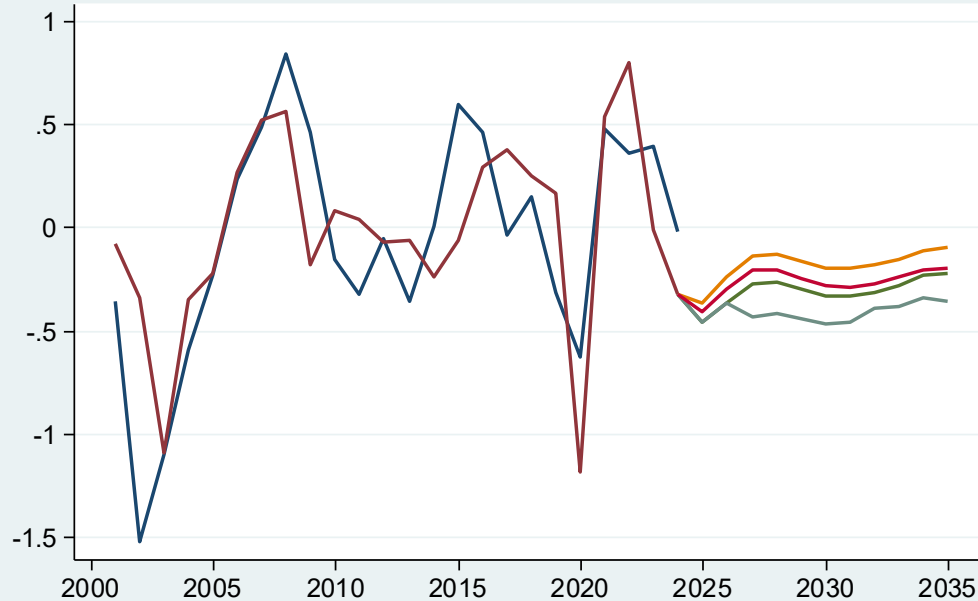
- Stabilt elevtall – sterk vekst lærerårsverk
- Lærermangel og kandidater per årsverk følger hverandre

Analyser

- I regresjonsanalyser finner vi at
 - Lærermangelen øker ved
 - Økt etterspørsel etter lærere
 - Redusert arbeidsledighet i økonomien
 - Redusert «beholdning» av kvalifiserte grunnskolelærere (store pensjonskull og små nye kull)
 - Opptak til grunnskolelærerutdanning øker ved
 - Økt arbeidsledighet i økonomien
 - Redusert «beholdning» av kvalifiserte grunnskolelærere
 - Økt lærermangel
 - Selvkorrigerende effekt

Bruker de estimerte modellene til å predikere framtidig lærermangel

Predikert årlig endring i lærermangel, 2025–26 til 2035–36

- Nedgang fra høst 2024 til 2025
 - Predikert 0,5 prosentpoeng
 - Faktisk 1,0 prosentpoeng

Avsluttende tanker

1. Historisk har svingningene i lærermangel og opptak/kapasitet i lærerutdanningene vært betydelig større enn det vi har sett de siste 20 årene
 2. Stor sannsynlighet for redusert lærermangel framover
- Et par spørsmål som kanskje er sentrale
- Er antall studieplasser på lærerutdanningene høyere enn nødvendig?
 - Kanskje være mer opptatt av forkunnskaper til studentene, kvalitet og gjennomføring i studiene enn antall nye studenter?